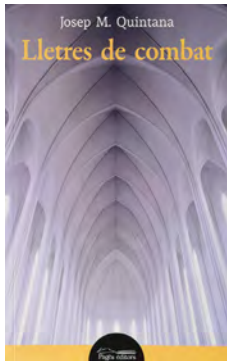

literatura
RAMON PLA I ARXÉ

‘Lletres de combat’ se centra en l’epistolari que, entre 1958 i 1973 —en ple deteriorament del franquisme i en plena guerra freda—, es van escriure dos germans clergues, d’idees socials i pastorals molt divergents. La repercussió d’aquests fets en el microcosmos eclesiàstic barceloní és l’objectiu preferent de la novel·la

Ni unívoc, ni equidistant

Lletres de combat
JOSEP M. QUINTANA

Pagès editors
Lleida, 2020
384 pàgines

Entre 1958 i 1973 —els anys en què s’escriuen les cartes a què fa referència el títol— van passar moltes coses a Espanya associades al deteriorament del Règim, i al món relacionades amb la Guerra Freda. I totes aquestes “coses” que passaven eren, alhora, símptoma —i causa— de

canvis més profunds en la mentalitat col·lectiva. Josep M. Quintana ens parla com ho va viure —i patir— l’Església catalana en el microcosmos de la burgesia barcelonina. És a dir, explica el pas d’una Església abraçada —i asfixiada— al règim franquista, a l’Església que buscava una renova-

Josep M. Quintana

cinema
‘Lara’, una història mínima orquestrada pel director Jan Ole Gerster, amb unes interpretacions excel·lents

televisió
‘Buring bush’ una minisèrie històrica que explora les conseqüències de l’acte polític de Jan Palach

ció doctrinal i pastoral. I en el nucli d’aquest fenomen hi havia, naturalment, les expectatives generades per Joan XXIII i el Concili Vaticà II. Massa sovint, només expectatives.

El món eclesiàstic d’aquells dies s’enrari i es clarificà. Hi havia indicis evidents d’un canvi: els sacerdots obrers, la descristianització accelerada, la secularització de clergues, la presència de l’Església als barris marginals, la manifestació de capellans (1966), la campanya “Volem bisbes catalans” (1967), o el moviment internacional de Cristians pel Socialisme (1971). Però *Lletres de combat* no vol ser l’acta notarial del que succeí sinó que vol explicar-ho a través de l’experiència dels que ho van viure. Tanmateix, sorprèn que no ho hagués intentat ningú abans.

Per mostrar l’experiència del canvi, *Lletres de combat* es val de tres recursos literaris: primer, la novel·la es presenta com un text escrit per un personatge (Andreu Montsalvatge), el qual reproduïx les cartes que va intercanviar amb el seu germà Oriol. Els dos són clergues, els dos s’estimen i els dos volen ser fidels a la seva vocació, però en la resta divergeixen radicalment: Andreu és un vaticanista ortodox i Oriol està compromès amb la teologia de l’alliberament. Aquesta síntesi, ho sé, sona a simplificació, però el text no vol ser —i no és— unívoc. Per aconseguir-ho, la novel·la aprofundeix en la història de la família trossejada, primer, per l’erupció revolucionària del 36 i dividida —exili inclòs— en la postguerra. El segon recurs consisteix a evitar que els personatges siguin mers testimonis dels esdeveniments i, al contrari, aconseguir que s’hi impliquin de tal manera que cada esdeveniment determini el seu futur personal. I, tercer, fer que el text no sigui parcial —el lector entén els dos personatges—, però tampoc equidistant. De fet, qui ha escrit la novel·la (Andreu) diu haver-ho fet,

La novel·la té un notable interès, però interessarà més als que van viure aquells dies

animat per Mn. Rovira Belloso, per denunciar la implicació vaticana en la dictadura xilena i per explicar que, finalment, ha entès la congruència religiosa i el valor moral de l’actitud d’Oriol. Simplificant-ho, el progrés se’n du la palma.

La novel·la té un notable interès, però interessarà més als que van viure aquells dies. És com veure una

fotografia de família que, si és la teva, t’agrada reconèixer les fesomies, identificar el lloc i el moment en què es va fer, i veure si la instantània fa justícia als que hi apareixen. Si no hi reconeixes ningú, menys.

D’altra banda, el fet d’assignar a un caràcter com el d’Andreu la narració de la història és un encert, perquè el seu discurs és serè i molt competent en teologia com escau a un curial devot, però aquest punt de vista també és un llast perquè el seu discurs és tan endreçat i tan minucios transcrivint el debat teològic del Concili que sembla adreçat especialment als que els apassionin aquestes qüestions. Als altres lectors, menys però a aquests, molt.

**LA RESISTÈNCIA ARMADA
CONTRA EL FRANQUISME
(1936-1965)** de PELAI PAGÈS (Dir.)

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat